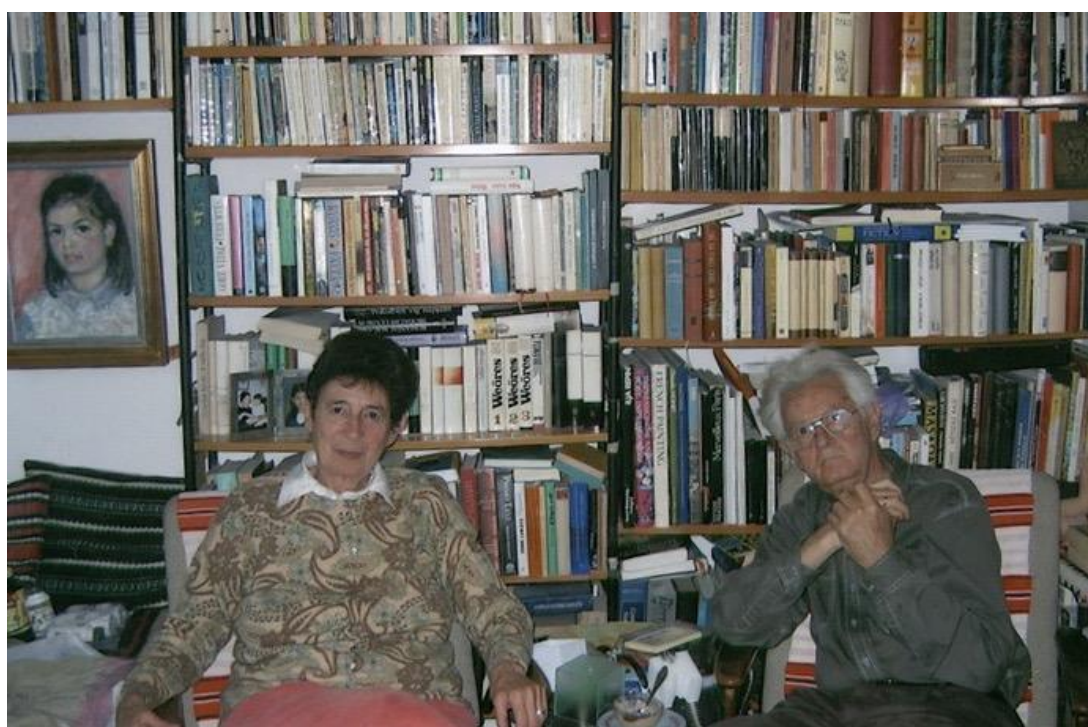

O viață împlinită (de la Timișoara la Cluj)

De Carol Löwy, medic și scriitor

Notiță autobiografică publicată în broșura redactată cu ocazia Întâlnirii Evreilor Timișoreni în Haifa, 2011

Mă numesc Carol Löwy și sunt medic primar pediater în orașul Cluj de 60 de ani. M-am născut la Timișoara în 24.11.1925 din părinții Alexandru, contabil, mai apoi planificator șef la Electro-Banat Timisoara. Mama, Iosefina, născuta Bachruch, « casnică », era timișoreancă get-beget. A moștenit de la tatăl ei un mic magazin de textile în cartierul Iosefin și a condus firma (împreună cu tata) până la românizare. Era pe vremea prim-rabinului dr. Drechsler, care a botezat-o, cununat-o și a îngropat-o, iar la Bar-Mitzvah-ul meu a stat pe locul de onoare printre cei 50 de invitați. Deci și mama, și bunicii Benedict și Mathilda, și străbunica Therese Pollak zac toți în cimitirul timișorean. Am cui duce flori când trec prin urbea natală.

Școala primară am făcut-o la școala din curtea templului din Iosefin (director – Dr Fleischer Lipot), cu șapca pe cap, ascunsă în bancă doar cu ocazia inspecțiilor școlare românești. La liceu tata m-a înscris la Piaristi (și el a făcut acolo școala, dar la Arad). După 4 ani și jumătate am fost dați afară (slavă Domnului!) și am ajuns la Liceul Izraelit, pe atunci sub direcțiunea prof. Marcus Iosif, care ne învăța limba latină, educație umanistă continuată de prof. Hauben Frederic. Religia ne-a fost predată de un tânăr rabin, de care toate fetele s-au îndrăgostit din prima clipă. Vorbea o românească aleasă, dar totodată și o maghiară perfectă. Scia în zările românești sub pseudonimul Năuneanu. (Rabin Ernest Neumann, z"l)

LÖWY CAROL

Portretul din tabloul de absolvenți ai Liceului Israelit 1943-1944

Până eram piariști, mergeam în fiecare duminică la sinagoga din Fabric pentru orele de religie la rabinul Singer Jacob, om de cultura aleasă, care a scris o carte despre istoria rabinilor timisoreni, bazată pe studierea pietrelor funerare cu inscripție exclusiv ebraică, din vechiul cimitir. (Ar merita să fie studiată, dacă se mai păstrează în biblioteca Comunității.)

La 50 de ani de la absolvirea liceului s-a organizat la Zichron Iacov în Israel o întâlnire a foștilor elevi. Pentru acest eveniment am făcut un film nostalgic despre Timișoara, împreună cu colegul Lazar Weinreich, cu comentariu scris și citit de mine, înregistrat pe CD și trimis tuturor participanților. Am căutat bineînțeles toți profesorii « în viață », ca să vorbească și să ne transmită câte un mesaj. În frunte a fost Prim-Rabin dr Ernest Neumann, apoi Maria Neumann (profesoara de matematică) și Francisc Frucht, (poetul și dramaturgul Anavi Adam). Înregistrările păstrează vorbele de duh ale celor care spre regretul nostru azi nu mai pot vorbi.

Din doi în doi ani, Institutul de Iudaistica din Cluj, « Moshe Carmilly » a organizat zile festive cu invitați (oameni de știință, istorici, teologi din lumea întreagă, cu precădere din Israel. În prezidiu lua loc prim-rabinul Ernest Neumann, împreună cu conferențiarul și cu președintele de onoare Andrei Marga, rectorul Universității Babeș-Bolyai, și, bineînțeles, aproape centenarul rabi Weinberger, Moshe Carmilly.

- Ce se aude cu CD-ul promis ? mă întreba fostul meu profesor.
- E în pregătire ! Veti primi exemplarul de onoare, i-am răspuns.
- Ah, cunosc eu aceste promisiuni...

Am fost încântat când am putut să-i înmânez personal « opera » realizată.

Maya Naschitz, soția mea

Soția mea Maya, descinde dintr-o familie distinsă, neaș timișoreană. Numele ei de fată era Naschitz și monumentalul edificiu de pe malul Beghei (Spl. Tudor Vladimirescu nr 10) care a devenit după românizare sediul birourilor Agronomiei, iar mai târziu Policlinica Specială, apoi sediul Ambasadei Germane, a aparținut celor trei frați Naschitz : Ștefan, socrul meu, avocat de vază, Andrei, de asemenea avocat, și Emeric, medic chirurg-ortoped.

Soția mea a făcut Facultatea de Litere la Cluj și a devenit preparatoare și mai apoi asistentă la catedra de franceză. Pe urmă, în urma unor buclucuri înscenate (origine burgheză, o decalare necugetată a fratelui ei Andrei, cum că nu face politică – culpa maximă în anii 1949-1950) a fost scoasă de la Universitate și a ajuns, slavă Domnului, în învățământul pre-universitar unde a devenit profesoară de elită, predând engleza.

Scoasă de la facultate, am trăit o vreme cu frica în sân că n-o să mai aibă post. La recomandarea unor prieteni avocați, s-a dus la București, la ministrul învățământului, care pe atunci era Ilie Murgulescu, fost decan al Politehnicii din Timișoara, să caute dreptate. După ce Maya și-a expus plângerea, ministrul a întrebat-o : Naschitz Gheorghe vă este rudă ? – Da, mi-e verișor. – Atunci când eram președinte (onorific) la o comisie de bacalaureat, m-a încântat răspunsul acestui absolvent la expunerea tezei. Da, răspunsul unui elev a putut să se întipărească în memoria unui profesor-ministru după ani de zile !

Sora lui Maya, Anita, a făcut dreptul Magna cum Laude și a ajuns specialistă în Drept internațional, lucrând la Academie în cabinetul marelui jurist Ion Gheorghe Maurer, mai apoi prim-ministru. Când Gyuri Naschitz și-a dat doctoratul la Harvard (de asemenea Magna cum Laude) a fost chemat de decan în cabinet pentru felicitări. – Sunteți cumva rudă cu Anita Naschitz ? – Da, îmi este verișoară ! La care decanul a scos de pe raft una din cărțile lui Anita (avea synopsisul în limba engleză) : Îi port deosebit respect. Mică-i lumea ...

Mie mi-a apărut zilele acestea al zecelea volum. Este de beletristică și se intitulează *Átútazóban Kolozsváron* (În trecere prin Cluj). Din cele 10 numai patru sunt de beletristica. Alte patru sunt cărți pentru ajutorul mămicilor (puericultura practică, creșterea și îngrijirea

primei vârste), o monografie despre Claude Bernard, părintele fiziologiei, și o traducere din română în maghiară *Amintiri din războiul Ruso-Turc (1877-78)*, memoriile unui medic maghiar ajuns – la cerere proprie – la București, care a făcut cu merit munca de medic de campanie alături de profesorul Davila, fondatorul Facultății de Medicină din București. Se numea Ludovic Fiala.

Una din cărțile mele, *Misi bácsi rózsái* (Trandafirii lui nenea Mihai) este aproape în totalitate dedicată amintirilor despre Timișoara, amintiri, imagini, schițe, nuvele, orașul văzut cu ochii copilului, mai apoi cu ochii adolescentului.

Anavi Adam a republicat unele scrieri în reviste timișorene.

Următorul volum, *Cukorral vagy anélkül* (Cu zahăr sau fără) este deja de sorginte clujean, cu ecouri târzii timișorene. Cronologic urmează o stranie realizare, bogat și frumos ilustrată, cu titlul sofisticat: *Gabi Michelangeloja*, apărută doar în patruzeci de exemplare (strict de uz intern) la cererea unui fost coleg de școală la moartea soției sale. Colegul este stabilit de mulți ani la Köln.

Ultima mea carte (de care am amintit) *Átútagóban Kolozsváron*, apărută în 150 de exemplare, vândute în aceeași zi, a fost reeditată în 200 de volume și abia dacă se mai găsesc pe ici-colo.

Soția mea Maya scrie povești pentru copii, dar și memorii autobiografice « foarte timișorene », cu titlul *Tünö hangok* (Sunete care se sting).

Fiul meu Daniel, cercetător chimist la Wahington, are două volume monumentale despre istoria evreimii clujene. Amândoi avem rubrici, azi deja mult depășite, în lexiconul Scriitori maghiari din România.

Să nu rămâneți cu falsa impresie că mă/ne laudăm. Suntem oameni foarte (prea) modești și greu m-am urnit să etalez atâtea date despre mine și despre noi. M-am desvâțat să scriu românește (scuze de rigoare), sunt ca bălbâitul care, întrebat fiind dacă mereu se bălbâie, răspunde : Numai când vorbesc, în scris sunt foarte fluent. Ei bine, eu mă bălbâi și în scris.

Interviu cu Károly (Carol) Löwy, realizat de Borbála Kria, 27 August 2017. United States Holocaust Memorial Museum
<https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn595788>

Getta Neumann, "Un fir de lalea" (*Egy szál tulipán*) – reflecțiile unui intelectual, medic, om, care a trecut prin multe
http://www.bjt2006.org/GN_Lowy_0814.pdf